

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku H. Spółce z o.o. w P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
przy udziale zainteresowanych: K. N., K. sp. z o.o. Syndyk Masy Upadłości
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 lutego 2017 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego
z dnia 20 lipca 2016 r., sygn. akt III AUz (...),

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 20 lipca 2016 r., III AUz (...), Sąd Apelacyjny w sprawie z wniosku H. Sp. z o.o. w P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., o podleganie ubezpieczeniom społecznym, przy udziale zainteresowanych – K. N., K. Sp. z o.o. Syndyk Masy Upadłości, odrzucił zażalenie pełnomocnika Spółki na zarządzenie z dnia 3 marca 2016 r., którym zwrócono odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z dnia 3 grudnia 2015 r., uznając je za niedopuszczalne w myśl art. 394¹ § 2 k.p.c.

Podstawą zarządzenia było stwierdzenie, że pełnomocnik Spółki „nie był osobą uprawnioną do reprezentowania H. (...) w postępowaniu przed Sądem (...)”, przywołując postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2014 r., I CZ 27/14, (LEX nr 1521227) oraz Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 9 października 2013 r., I ACa 675/13, (LEX nr 1375899).

Na powyższe zarządzenie zażalenie złożył odwołujący, wskazując na brak podstaw prawnych do negowania pełnomocnictwa udzielonego H. M.

Postanowieniem z dnia 12 maja 2016 r. Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie wnioskodawcy.

Postanowienie to zaskarżył zażaleniem pełnomocnik Spółki, zaskarżając je w całości, zarzucając obrazę art. 130 § 1 k.p.c., art. 468 k.p.c. oraz art. 87 § 1 k.p.c. Skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia jak i poprzedzającego go zarządzenia Sądu pierwszej instancji w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Postanowieniem z dnia 20 lipca 2016 r. Sąd Apelacyjny odrzucił zażalenie pełnomocnika Spółki, uznając je za niedopuszczalne w myśl art. 394¹ § 2 k.p.c.

Powyższe postanowienie zażaleniem zaskarżył pełnomocnik Spółki, zaskarżając je w całości i zarzucając obrazę art. 394¹ § 2 k.p.c. i art. 398¹ k.p.c. przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że „postanowienie Sądu Apelacyjnego (...) stanowi orzeczenie w przedmiocie odrzucenia pozwu, o którym mowa w art. 398¹ k.p.c., podczas gdy należy je kwalifikować jako orzeczenie w przedmiocie odrzucenia odwołania w związku z wydanym zarządzeniem o zwrocie pozwu”. Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wraz z zasądzeniem kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 2 k.p.c., w sprawach, których przysługuje skarga kasacyjna, dopuszczalne jest zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c. (tj. w przedmiocie odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania), a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. Zaskarżone przez

wnioskodawczynię orzeczenie nie jest ani postanowieniem w przedmiocie odrzucenia pozwu, ani postanowieniem w przedmiocie umorzenia postępowania. Nie zostało też wydane w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie Sądu pierwszej instancji, bo zaskarżone do Sądu Okręgowego zostało zarządzenie przewodniczącego w przedmiocie zwrotu odwołania. Kodeks postępowania cywilnego nie zawiera przepisu, który stanowiłby ogólnie, że do zarządzeń przewodniczącego stosuje się przepisy dotyczące postanowień sądu, a zatem uznać należy, iż zawarte w art. 394¹ § 2 k.p.c. wyłączenie nie odnosi się do postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na zarządzenie. Dopuszczalność zaskarżenia takiego orzeczenia do Sądu Najwyższego uzależniona jest zatem od tego, czy można je uznać za kończące postępowanie w sprawie.

W judykaturze utrwalone jest stanowisko, że na postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na zarządzenie o zwrocie pozwu nie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 stycznia 1998 r., I CZ 207/97, LexPolonica nr 350708, z dnia 19 grudnia 1996 r., II CKN 60/96, LexPolonica nr 329904), bowiem zarządzenie w tym przedmiocie jest rozstrzygnięciem szczególnym, pozbawiającym pismo procesowe, które zostało zwrócone, wszelkich skutków prawnych (zarówno materialnych jak i procesowych), a zatem nie może być uznane za kończące postępowanie w sprawie, tzn. kończące spór (całość sporu).

W sprawach z ubezpieczenia społecznego, stanowisko to nie może zostać podzielone. Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest dwuetapowe. Rozpoczyna się ono wnioskiem zgłaszanym do organu rentowego, przed którym toczy się w trybie postępowania administracyjnego, zmodyfikowanego przepisami szczególnymi, a kończy decyzją tego organu. Zarówno praktyka, jak i doktryna prawa są zgodne co do tego, że postępowanie przed organem rentowym jest postępowaniem prejurysdykcyjnym (przedsądowym), nie budzi też żadnych wątpliwości konstatacja, że odwołanie od decyzji organu rentowego rozpoczyna etap postępowania przed sądem pierwszej instancji. Odwołanie od decyzji organu rentowego pełni w postępowaniu sądowym rolę pozwu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1998 r., II UKN 105/98, OSNAPiUS 1999 nr 16,

poz. 529), nie jest jednak pozwem, a jedynie pełni jego rolę. Z uwagi zaś na dwuetapowość postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i rygory procesowe związane z możliwością wniesienia odwołania, zwrot odwołania wywołuje inne skutki od zwrotu pozwu. Prowadzi bowiem do uprawomocnienia decyzji organu rentowego rozstrzygającej o określonych prawach albo obowiązkach odwołującego się, praktycznie pozbawiając go możliwości ponownego poddania sporu pod osąd organu odwoławczego.

Wobec powyższego, w ocenie Sądu Najwyższego, należy przyjąć, że postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na zarządzenie o zwrocie odwołania zamyka ubezpieczonemu drogę do rozpoznania sprawy co do jej istoty, wobec czego jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 394¹ § 2 k.p.c., a w konsekwencji dopuszczalne jest zażalenie na takie postanowienie wydane w sprawie, w której przysługuje skarga kasacyjna (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UZ 7/09, OSNP 2011 nr 1 – 2, poz. 28). Tak też uznał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 8 grudnia 2016 r., II UZ 59/16, wydanym w sprawie między tymi samymi stronami w tożsamym stanie faktycznym.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu z mocy art. 398¹⁵ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 2 k.p.c.

W odniesieniu do wniosku o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego, Sąd Najwyższy uznał go za przedwczesny zauważając, że zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c. sąd rozstrzyga o kosztach procesu w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że przez orzeczenie kończące postępowanie w sprawie w danej instancji należy rozumieć wyrok (postanowienie co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym) albo inne orzeczenia, które trwale zamyka drogę do wydania wyroku (por. m.in. uchwałę z dnia 24 stycznia 2007 r., III CZP 124/06, OSNC 2007 nr 6, poz. 91).

r.g.